

PATENTBESVÄRSRÄTTENS DOM

meddelad i Stockholm den 30 juni 2016

PARTER

Klagande

CJvdS

Motpart

AH

Ombud: Jan-Olov von Wowern
Högbergsgatan 27, 116 20 Stockholm

SAKEN

Byte av efternamn (von Wowern)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Patent- och registreringsverkets (PRV) beslut den 16 april 2015
angående namnansökan nr 14-2177, se bilaga 1

DOMSLUT

Patentbesvärsrätten undanröjer det överklagade beslutet och avslår
ansökan.

EE

Postadress	Besöksadress	Telefon	Fax	Org.nr
Box 24160	Karlavägen 108	08-450 39 00	08-783 76 37	202100-3971
104 51 Stockholm				

YRKANDEN M.M.

CJvdS har i Patentbesvärsträtten vidhållit sitt yrkande att AH:s ansökan om byte till efternamnet von Wowern ska avslås.

AH har bestritt ändring.

CJvdS har till grund för sin talan vidhållit att synnerliga skäl för att godkänna efternamnsbytet saknas eftersom det inte har visats att AH tillhör en adlig släkt.

AH har som grund för sin talan hållit fast vid att det finns synnerliga skäl för henne att byta till efternamnet von Wowern eftersom hon tillhör den svenska grenen av den flamländska, uradliga släkten von Wowern.

Till utveckling av talan i Patentbesvärsträtten har CJvdS anfört i huvudsak följande.

Släkten von Wowerns adelskap

Det bestrids att von Wowern är en adelssläkt. AH har inte visat hur släkten blev adlad eller när så skedde. Hon har inte heller visat av vem.

När släkten von Wowern kom till Sverige var det många adliga ätter från utlandet som gjorde detsamma. Det var, bland de adliga släkterna, vanligt att man tog kontakt med Riddarhuset efter att man kommit hit. Det gjorde inte släkten von Wowern. Att det fanns ett adelskap som ingen gjorde gällande eller ens kände till är osannolikt och talar för att släkten von Wowern inte är adlig.

Efter att ha företagit viss släktforskning kan det konstateras att det tycks förekomma tre, kanske fyra, släkter i målet. En äldre släkt van de Wouwere från tidig medeltid, en släkt von Wowern från 1500-talet och slutligen den skånska släkten som kan härledas till Bastian von Wowern. Det är bara den sist nämnda släkten som har funnits i Sverige. Att den skånska släkten kan härledas till Bastian von Wowern behöver inte innebära att det rör sig om samma ätt.

Troligen är släkten von Wowern från 1500-talet, som finns dokumenterad i vissa historiska källor, lågadel med eventuell ättlinje från far till son.

Av en släktutredning som CJvdS har låtit ta fram framgår att Jannika von Wowern och hennes föräldrar är AH:s förfäder. De tillhör den skånska släkten von Wowern. Ingen av dem har i källmaterialet omskrivits med adelsattribut. Det är en ur forskningssynpunkt viktig markör. I ståndssamhället definierades medborgarna utifrån sina yrken. Medlemmarna ur den skånska ätten von Wowern hade borgerliga yrken. Kvinnorna var i huvudsak pigor och männen klädmakare. Om det hade varit en adlig ätt hade präster och andra samhällsmedlemmar titulerat släkten von Wowern annorlunda. Såvitt framgår av svenska källor (bl.a. husförhörslängder, kyrkoböcker, dopböcker, vigselbevis, attester och flyttlängder) finns inga adliga kopplingar. Inget annat än efternamnets prefix talar för adelskapet. Prefixet måste emellertid inte nödvändigtvis betyda att släkten är adlig. Prefix av slaget von kan ha sin förklaring i dåtida namngivningstradition. Förr användes prefixet för att indikera varifrån någon härstammade. Efter ordet von (från) var det inte ovanligt att ett Ortsnamn placerades. Den totala avsaknaden av adelsattribut indikerar mycket starkt att det inte finns något adligt ursprung.

Sergio Boffa, författare till boken *Warfare in medieval Brabant*, är en disputerad historiker från Cambridge. I boken kan man utläsa att Gilles van de Wouwere inte verkar ha blivit adlad. Ursprunget till den av motparten åberopade adelstiteln tycks vila på ett missförstånd. Gilles van de Wouwere blev utsedd till häradsfogde, ett ämbete som utgjorde en mycket låg position i samhället (se skissen "The Chain of Command" i utdraget). Det är i och för sig möjligt att han blev adlad senare men det har inte bevisats av motparten. Även om motparten skulle lyckas bevisa sin tillhörighet till släkten vilar antagandet att den är adlig på ett missförstånd.

Det kan tilläggas att adeln generellt sett har gjort endast mycket små justeringar i sina namn. Det är märkligt att, om det finns en koppling till Gilles van de Wouwere, den nu aktuella stavningen skiljer sig så mycket från hans. Det kan naturligtvis ha uppstått missförstånd om stavningen eller gjorts ändringar men det har inte letts i bevis av motparten.

Bevisvärdet av det av motparten ingivna släktträdet ifrågasätts eftersom det är skapat av släkten von Wowern själva. Det är också oklart vilka källor motparten har använt sig av vid framtagandet av släktträdet.

Arvsordningen i släkten von Wowern

Även om Patentbesvärsträtten skulle finna att det har visats att släkten von Wowern är adlig saknar AH ändå rätt till namnet von Wowern eftersom hon inte härstammar i rakt nedstigande led från släkten.

Det är troligt att släkten von Wowern har tillämpat en agnatisk arvsordning där adelskapet förs vidare endast via sönerna. För att frångå en sådan ordning krävs ett uttryckligt beslut om det. Att svenska rättsregler har ändrats påverkar inte släktens egen tradition. Det är inte heller givet att adelskapet förs vidare enbart för att man föds in i en adlig familj. Exempelvis kan otrohet innebära att adelskapet inte förs vidare. Det är därför inte visat att AH i rakt nedstigande led är släkt med den adliga släkten von Wowern.

Det bör ställas höga krav på en fullständig beviskedja i ett mål som detta. Det bör också noteras att det är lättare att bevisa att det finns ett adelskap än att visa att ett sådant saknas. Det är lämpligt att tillämpa ett brittiskt förfarandesätt vid prövningen av det aktuella målet. Där krävs att det presenteras en fullständig och sammanhängande beviskedja från sökanden bakåt i tiden fram till den adliga släkten. Om sökanden inte förmår styrka varje länk i släktskapet faller rätten till namnet.

Till utveckling av talan i Patentbesvärsträtten har AH anfört i huvudsak följande.

Släkten von Wowerns adelskap

Släkten von Wowern är adlig. Släkten von Wowern blev adlad av Godefroid II men redan innan släkten blev utnämnd var den adlig. Släkten är uradlig. Ur en kopia av Antwerpens officiella historia går att utläsa att Gilles van de Wouwere år 1141 utnämndes till den andra fogden och markgreven av landet Ryen. Han efterträddes sedermera av sin son Hendrik van de Wouwere år 1199. Redan innan släktens

grundare Gilles ”adlades” när han 1141 utnämndes till markgreve räknades släkten till uradeln. Gilles person och året 1141 har relevans därför att det är då släkten börjar bli officiellt dokumenterad.

I Belgien är det oomtvistat att släkten är adlig. Släktens genealogi och heraldik är registrerad hos ”Kungl. Föreningen för Genealogi och Heraldik i Belgien”, som arbetar under beskydd av det belgiska kungahuset.

Den adliga släkten von Wowern finns upptagen i La Noblesse ancienne catalogue belge avec blasonnement. Släkten är vidare inkluderad i J. B. Rietstaps heraldiska lexikon l' Armorial Général. Så vitt man vet accepterar alla internationella adelsföreningar de familjer som är registrerade i dessa verk som adliga.

Släkten nämns vidare i Butkens bok ”Trophées de Brabant” som ingående bland de adliga.

Av släkten von Wowerns vapenbok framgår att om de personer som gifte in sig i släkten var adliga och förde adlig vapensköld räknades släkten som adlig. Vapensköldarna kombinerades på olika sätt.

Nicolaus von Wowern flyttade från Antwerpen till Hamburg 1560. I samband med flytten förtyskades stavningen av efternamnet. Hans son, Sebastian von Wowern, flyttade till Skåne 1591.

I den danska boken ”Slægten von Wowern” av läkaren C.A.M. Christiansen (vars fru var född von Wowern) är dokumenterat släktledet från ovannämnde Bastian (född 1618, död 1678) och bakåt till Nikolas von Wowern (född 1452 och död 1528). Enligt släktens hävder var Bastian son till Johan von Wowern, som levde och dog i Hamburg, där även hans syskon Hein och Sophia levde och dog. Johans far Sebastian var född i Hamburg men flyttade 1591 till Skåne medan hans barn var kvar i Hamburg. Werner Saraus, som var tjänsteman på länsstyrelsen (Kreisverwaltung) och i sitt arbete förvaltade Johan von Wowerns stiftelse, dokumenterade släktleden mellan släktens grundare Gilles och Nikolas (1452-1528) i sin bok ”Johan van Wouwer und sein Vermächtnis”. Enligt uppgifter i boken var Johan Bastians far och gift med Anna

Utenhoven. Det rör sig med andra ord inte om olika släkter på sätt som CJvds har påstått utan om en och samma. Det obrutna släktledet från Gilles till AH är därmed klarlagt.

Det bestrids att det finns en avsaknad av adelsattribut kring släkten von Wowern. Att man har underlåtit att begära introduktion i Riddarhuset innebär inte att släkten inte är adlig. Det finns många adelsfamiljer i Sverige som inte är introducerade i Riddarhuset. Släkten har en egen vapensköld och ett eget namnsigill. Anledningen till att släkten von Wowern höll låg profil när man anlände till Sverige var att man hamnade på obestånd och skämdes över det. I samband med de ekonomiska problemen blev familjens medlemmar tvungna att lära sig ett yrke för att kunna försörja sig.

Adelns juridiska ställning i Belgien finns presenterad i boken "La législation nobiliaire en Belgique". Belgien antog under åren 1814-1816 lagar som reglerar adelns ställning. Lagstiftningen innebär att Belgien bara erkänner adelskap som förlänats eller bekräftats efter 1814. Det innebär i praktiken att den äldre adeln upplöstes även om den fortfarande hölls i hög aktning. Eftersom släktens huvudmannalinje hade flyttat till Hamburg år 1560 fanns ingen på plats i Belgien som kunde representera släkten varför man aldrig sökte bekräftelse efter år 1815.

Arvsordningen i släkten von Wowern

Släkten von Wowern tillämpar en kognatisk arvsordning där det förstfödda barnet, oavsett kön, ärver huvudmannskapet. Det framgår av att den förstfödda dottern Johanna tillträdde efter sin fars, Johannes III, död. Johanna blev både erkänd och accepterad. Så småningom efterträddes Johanna av Margarete. Att den kognatiska ordningen tillämpas i släkten von Wowern framgår också av att det var Margriet van den Wouwer och hennes barn som registrerats som förande släkten vidare. Även av familjens släktträd framgår att den tyska grenen tillämpade en kognatisk ordning där också döttrarna förde adelskapet vidare. Av Johan von Wowerns testamente framgår dessutom att först när även spinnsidan var avliden skulle släkten betraktas som utdöd. Även juris doktor Göte Appelberg har kommit till slutsatsen att släkten von Wowern tillämpar en kognatisk ordning. Denna ordning bör ha varit i bruk sedan släktens

begynnelse. AH är därför i rakt nedstigande led släkt med familjen von Wowern.

Av doktor Warlops doktorsavhandling framgår att fram till mitten av 1100-talet krävdes att båda föräldrarna kom från adliga familjer för att adelskapet skulle föras vidare. Sedan dess har begreppen ändrats och det är inte längre en förutsättning att båda föräldrar är adliga för att adelskapet ska föras vidare.

De principer om bästa bevis som redovisas i ingivet utdrag ur boken Genealogical Evidence utdraget bör tillämpas. Relevansen av det brittiska systemet för släktforskning ifrågasätts.

Parterna har åberopat skriftlig bevisning.

I målet har hållits muntlig förhandling.

DOMSKÅL

Namnet von Wowern är, som PRV har konstaterat, ett efternamn som annan bär här i landet vilket enligt 13 § första stycket 1 namnlagen utgör hinder mot det namnbyte som AH begärt.

Enligt 14 § andra stycket namnlagen kan byte till ett efternamn ske utan hinder av 13 § om det finns synnerliga skäl. Omständigheter som har ansetts utgöra sådana synnerliga skäl är bl.a. att någon önskar bära ett namn som markerar tillhörighet till en viss släkt. Namnet ska ha burits som efternamn i sökandens släkt i rakt uppstigande led i åtminstone två generationer och inte mer än 100 år ska ha förflutit sedan namnet senast var i bruk. I några fall har det även ansetts tillräckligt att namnet burits i rakt uppstigande led senast inom den fjärde generationen från sökanden räknat (se t.ex. Patentbesvärslättens domar i mål nr 07-018 och 04-310). Synnerliga skäl har vidare ansetts föreligga när sökanden har visat att denne tillhör en adlig släkt som bär namnet (se Patentbesvärslättens dom i mål 04-114 och 04-340, von Wowern, och 06-123, von Paykull). Frågan om sökanden tillhör en adlig släkt är i namnrättsligt hänseende en bevisfråga inom ramen för prövningen om det finns synner-

liga skäl för att medge ett efternamnsbyte. Det rör sig alltså inte om något rättsligt ställningstagande till om de omständigheter som sökanden åberopar och eventuellt kan bevisa i sig medför att släkten ska betraktas som adlig.

De av AH:s förfäder som senast bar namnet von Wowern var Jannika von Wowern (1760-1839) och hennes far Jonas Nicolaus von Wowern (1734-1803). De tillhör den nionde respektive tionde generationen räknat från AH och mer än 100 år har förflutit sedan Jannika von Wowern bar namnet. Den avgörande frågan blir då om AH, med utgångspunkt i den ingivna utredningen och med beaktande av de invändningar som har framförts av CJvdS, kan anses ha visat att hon tillhör en adlig släkt.

Patentbesvärsträtten har i dom i mål 04-014 och i mål 04-340 ansett att tillhörigheten till släkten von Wowern utgör synnerliga skäl för byte av efternamn. De omständigheter som AH har anfört till grund för sin begäran och den utredning hon har gett in är i allt väsentligt desamma som dem som prövades av Patentbesvärsträtten i de angivna målen.

Utredningen angående släkten von Wowerns adelskap innehåller inte i alla delar bevis som är helt klagande vilket Patentbesvärsträtten konstaterade även i de tidigare domarna. Den innehåller exempelvis inte något vare sig från modern eller äldre tid som intygar eller tydligt utvisar den skånska släktens adelskap mer än verk och andra handlingar som släkten själv eller någon med yrkesmässiga band till densamma har tagit fram och publicerat. Trots att släkten von Wowern ostridigt har funnits här sedan början av 1600-talet har inte heller några uppgifter angående släktens adelskap härrörande från utomstående svenska eller andra nordiska källor lagts fram. Den utredning som AH har gett in kan, med beaktande av de invändningar som CJvdS har framfört, inte anses visa att hon tillhör en adlig släkt.

Synnerliga skäl för byte av efternamn till von Wowern har inte framkommit. Det överklagade beslutet ska därför undanröjas och ansökan ska avslås.

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE, se bilaga 2 (Formulär C)

I avgörandet har deltagit patenträttsråden Peter Strömberg, ordförande, Jeanette Bäckvall samt adjungerade ledamoten Felisa Krzyzanski, referent. Enhälligt.